

MAGYAR ÁLLAM

EGYETEMES POLITIKAI NAPILAP.

(IDŐK TANÚJA.)

*

HARMINCZHETEDIK ÉVFOLYAM.

*

Főszerkesztő: Dr. Hortoványi József.

Felelős szerkesztő: Szemnecz Emil.

Laptulajdonos: Lonkay Antalné örökösei.

BUDAPEST, 1896.

A „MAGYAR ÁLLAM“ („Idők Tanuja“) a „Pesti Napló“ után a legrégibb magyar politikai napilap, mely immár a harminczhetedik évfolyamot éli. Megalapítója *Lonkay* Antal volt, ki 1859-ben kezdett a lap meg­alapításának eszméjével foglalkozni ; abban az időben tehát, midőn az abszolút uralom nem ért még véget, de már is egy szebb jövő reménye vigasztalá a nemzetet. Célja volt egy katholikus irányu, hazafias politikai napilap megalko­tása, mely a gyors egymásutánban váltakozó események kö­zött a kath. elveknek megfelelőleg irányítsa az olvasó kö­zönséget. Lapjának programját elkészítve közölte azt *Somogyi* Károlylyal, a Szent István Társulat igazgatójával — később mint esztergomi kanonok halt meg — kinek ítélete nagy tudományánál és mély judiciumánál fogva nagyon nyomatékos volt egy új kath. irányu politikai napilap meg­alapításánál, melyhez hasonló irodalmi vállalat akkor még nem volt irodalmunkban. *Lonkay* programja megnyerte *Somogyi* tetszését és hozzájárulását. *Lonkay* ezután tervével és programjával *Szcitovszky* János bíbornok, esztergomi érsek és Magyarország hgprimásához fordult, ki szintén bele­egyezését adta az új lap megindításához, sőt 1859. nov. 22-én kelt főpásztori körlevelében már előre is felhívta arra a papság s a katolikusok figyelmét.

Ily előzmények után jelent meg az új lap első száma 1860. január 1-én „Idők Tanuja. Egyetemes magyar ujság“ czim­mel. Tulajdonos, kiadó és felelős szerkesztő: *Lonkay* Antal. Főmunkatársul pedig az első évfolyamon *Garay* Ala­jos — *Garay* Jánosnak, a költőnek öcsese — volt megje-

lölve s alig hogy megjelent, a kath. közönség oly nagy pártolással fogadta az új lapot, hogy már 1862. elején tetemesen megnagyobbitott alakban jelenhetett meg, noha természetesen ellenzői sem hiányoztak, kik hol a lap politikai irányát, hol annak kath. szellemét támadták meg.

A lap programját különben Lonkay mindjárt az első számban részletesen fejtette ki. „Nemzeti haladás a XIX. század három uralkodó eszméje szerint, de örök, szép harmóniában a keresztény erkölcsiséggel“. „Katholikus és alkotmányos irány.“ S ez irányhoz hű is volt a lap mindig, azokban az időkben is, midőn a hazafiságot kimutatni nem egy tekintetből is veszedelmes vala. Lonkaynak, az „Idők Tanuja“ szerkesztőjének is kijutott a maga része mindazon zaklatásokból, melyeknek a többi lapok is ki voltak téve. Nem egyszer ítélték pénzbírságra, 1863. pedig 8 napi kasszánya fogságot is szenvedett.

A lap ezen korszakából kiemelhetjük, hogy az 1862. évfolyamban jelent meg az első teljes magyar Tassó, Tassónak „Megszabadított Jeruzsáleme“ Bálint Gyula rimes fordításában. Ugyancsak ez évben indított először az „Idők Tanuja“ gyűjtést IX. Pius pápa részére. IX. Pius pápa ugyanis a magyarországi árvizkárosultaknak ez évben 2000 frtot küldött, ezt visszafizetendő, Lonkay gyűjtést indított lapjában, melyre összejött több mint 12.000 frt, mihez Szeitovszky primás még 15.000 frankot adott. Újabb gyűjtést indított a pápa részére 1863-ban, midőn Renan hirhedt munkája „Jézus élete“ magyarul is megjelent s a kath. közönség körében nagy visszatetszést szült. 1870. óta, mióta Rómát elvették a pápáktól, ez a gyűjtés állandóvá lett. Lonkay bátor küzdelme a kath. elvek mellett nemsokára ismeretessé lett Rómában is és több pápai kitüntetésen kívül IX. Pius 1867. aug. 17-én elismerő levelet intézett Lonkayhoz, melynek kezdő sorai, valamint később a XIII. Leó pápától írt levél első sorai is a lap élén olvashatók.

Az 1868. év végén Lonkay „Idők Tanuja“ egyesült a híres publicistának, *Török János*nak lapjával a „*Pesti Hírnök*“

kel" s ez egyesüléskor új nevet vett föl. Az 1869. évi első szám már „*Magyar Állam, Egyetemes politikai napilap*“ czim-mel megnagyobbodott alakban jelent meg. Mint lapigazgatók és laptulajdonosok: *Török János, Lonkay Antal* vannak a lapon megjelölve, felelős szerkesztő pedig báró *Jósika Kálmán*. Az egyesülés okául az első számban ki van fejtve, hogy az alkotmányos jogok kivívása után egyesülniök kell mindazoknak, kik a politikában a kath. elveket fön tartani akarják. A programmba föl van véve a kath. autonomia ügye is, melynek hullámai ekkor indultak meg, s a melynek tárgyalásánál csak úgy mint a fölmerült világeseményekben, mint Róma elfoglalása, a vatikáni zsinat, az infallibilitas stb. stb. *Lonkay* lapja mindenkor a szigorú kath. álláspontot képviselte.

Az 1872. év vége felé *Török János* megszűnt a lap részese lenni. Az 1872. november 17-iki szám „*Magyar Állam Egyetemes politikai napilap*“ czimen kívül második cziműl felvette az „*Idők Tanuja*“ *Lonkay* első lapjának czimét is. Ez a szám a lap mai formájában, a pápai levél első soraival jelent meg. Laptulajdonos és felelős szerkesztő: *Lonkay Antal*. *Török* kiválását megelőzőleg 1872. október 9-től 1872. november 7-ikéig felelős szerkesztője a lapnak dr. báró *Hornig Károly* volt, akkor egyetemi tanár s a lapnál belmunkatárs, jelenleg Veszprém püspöke.

Ettől az időtől kezdve *Lonkay Antal* volt a „*Magyar Állam*“ tulajdonosa és felelős szerkesztője egész haláláig. Ha hosszabb-rövidebb időre betegség gátolta a lap vezetésében, helyette mint felelős szerkesztő báró *Jósika Kálmán* volt a lapon megjelölve, pld. 1875. júl. 1-től december 1-ig. De iránya, szelleme mindenkoron egy és változatlan maradt.

Időközben hatalmas mozgalmakat keltett a „*Magyar Állam*“. Így 1880-ban javaslatba hozta, hogy a magyarországi katolikusok nemzeti zászlóval hódoljanak hazánk Patronája előtt az ő világhírű lourdesi kegyhelyén. Már a következő évben elkészült a remek lobogó, melyet nagyszámu zárandókló-esapat vitt a kegyhelyre, hol megáldva, a bazilikában elhelyeztetett.

Nemsokára rá a kath. hivek bőkezű adakozásából elkészíttethette szalezi sz. Ferencz, a kath. hírlapírók védszentjének tömör ezüstből készült szobrát, melyet nagyszámu küldöttség vitt a sz. Atyához, hogy azt Neki a magyarországi hivek nevében följánlja. 1884-ben a zsidó keresztény házasságról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor 800.000 aláírással ellátott kérvényeket intéztetett e javaslat ellen a főrendiházhoz, melynek többsége a javaslatot két ízben visszavetette. A február 26-iki rendelet elleni állásfoglalása és az egyházpolitikai reform elleni küzdelmei sokkal közelebb esnek hozzánk, hogy sem azokra külön kellene ráutalnunk.

Lonkay Antal 1888. aug. 29-én halt meg, utána *Komócsy* Lajos szerkesztette a lapot 1890. január 20-ig. 1890. január 21-én jelenlegi főszerkesztője dr. Hortoványi József és felelős szerkesztője *Szemnecz* Emil vette át a lap vezetését.

A „Magyar Államnak“ ezen hosszú idő alatt kiválóbb belmunkatársai voltak: *Garay* Alajos, *Sántha* Mihály, illméri *Kiss* István, *Füssy* Tamás, ma zalavári benedekrendi perjel, *Agoston* Antal, *Danielik* János, püspök, *Gresits* Miksa, ma a losonczy főgimn. igazgatója, *Csiky* Gergely, a drámaíró, dr. *Pasteiner* Gyula, ma egyetemi tanár. Báró *Hornig* Károly püspök, *Mayer* Károly, *László* Mihály, *Németh* Ignác, *Talabér* János, báró *Jósika* Kálmán, dr. *Tóth* János, dr. *Sziklay* János, *Szokolay* Kornél, *Olsavszky* Lajos, *Nyitray* József, stb.

Külső munkatársai között pedig ott találjuk jóformán mindazokat, kik az utolsó 30 év alatt a kath. irodalommal foglalkoztak, köztük irodalmunk nem egy kiválóbb alakja, mint *Mindszenty* Gedeon, *Pájer* Antal, *Tárkányi* Béla, *Kuthen*, *Fraknoi* Vilmos, *Májer* István püspök, *Schopper* György püspök, *Szabó* Imre püspök, *Szabó* István, *Ney* Ferencz, *Póór* Antal, *Rézbányai* János, stb. stb.

A „Magyar Állam“ jelenleg harminczhetedik évfolyamát éli. Főszerkesztője: dr. *Hortoványi* József, felelős szerkesztője: *Szemnecz* Emil, kiadótulajdnosa: *Lonkay* Antalné örökösei, belmunkatársai: *Csiklay* Lajos, *Égly* Mihály, *Notter* Antal,

Auer István, *Gyürky* Ödön és *Kupár* Rezső, kikhez a kül-munkatársak s levelezők nagy száma csatlakozik.

Megindulásakor s aztán több éven át a lapot *Wodiáner* F.-nél nyomtatták, majd *Poldini* Ede, *Nosedá* Gyula és *Kertész* József nyomdájában, később *Emich* Gusztávnál és az *Athenaeumnál*. 1870-ben *Lonkay* Antal saját nyomdát alapított „*Hunyady Mátyás intézet*” czim alatt s azóta a lap itt jelenik meg ma is. A nyomdaintézet jelenlegi igazgatója: *Kurfürst* Miksa, ki már 1860-ban a lap megindulásánál közreműködött annak technikai kiállításában s azóta folyton a „*Magyar Állam*” mellett van. A lap főszerzője, *Zeltner* Ernő, szintén egy negyed század óta áll a lap szolgálatában.

